

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Pripremljena su pisma tiskaju po 5 nov. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 50 na, za svaki redak više 5 na; ili u slučaju upotrebe više 5 na; ili u slučaju upotrebe više 5 na; ili u slučaju upotrebe više 5 na.

Komu list nadodje na vrijeme, naka to javi odpravljanju u izvornu pismu, za koje se na plaću postarimo, ako se izvama napišu: „Reklamacija“.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Nar. Pos.

Izlazi svakog četvrtka na celom arku. Doplat se novčadiju ako se u lističkuju. Nabiljgovani listovi se neprimaju. Predplata s poštarinom stoje 5 for., za seljaka 2 for. na godinu. Razmjerno: 3/4, 1/2 za pol godinu. Izvan carovine višu postarimo. Na malo jedan broj 5 nov. Uredništvo i administracija nalaze se u Via Carolina br. 28.

Poziv na predplatu.

Iztekla je ota i dovetnaja godina što našojma naš list na krito milog nam roda. Stupili smo hvala Bogu u dvadesetu godinu. Pozivlju narod na novu predplatu, čvrsto se nadamo, da do nam ostali vjorni svi stari pomoćnici i predplatnici, i da do se k ovim pridružiti i oni, koji to do sada nisu mogli ili htjeli.

Predplata s poštarinom za celiu godinu stoji za imućnije fr. 5., a za seljaka fr. 2. Za pol godinu polovinu. Izvan carovine za postarimo višu. Novce no treba šljati u zapečaćenom listu, jer jo predrago, nego poštarinom naputnicom (Vaglia postale).

Buduć da nam se šalje višu puta novcu u razno svrhu, molimo svakoga, da uvjek točno naznači, što jo za predplatu, što za što drugo.

I ovom sgodom molimo našo dužnika, da već jednom zadovolje svojoj dužnosti, jer nije lipo ni pravodno list primati a ne plaćati ga.

Preporučamo napokon svim rodoljubom, da nam dopisuju iz svojih krajevah po istini svo, što misle, da može narodu koristiti.

Uprava „Naša Sloga“.

Stranka reda.

II.

Iz svoga toga — kaže poročki listić — može se zaključiti hladnokrvno i bez političkoga stradanstva, da bi se u ovoj orahovoj lupinji, što no se Istrom zove, moglo živiti u svatom miru, u nekajih stranah dapače i ugodno, kad nobi bilo osobah ea slabimi nakanama i stelnimi odlukami: osvotiti se narodno-talijanskoj strani.

I mi izpovjedamo hladnokrvno i bez strasti, da bi mogla živiti obadvio zaručnosti u Istri ugodno i u miru, no samo pod jednim uvjetom, t. j. da budu u svemu jednake i ravnopravne.

PODLISTAK.

Put u Egipt.

Pišo Vlado Krajanin. (Dalje).

U to približila mi se je sestra, to me upitala, dali ćemo doskora u Port-Said.

— Do 4-već dana smo kod majke, odvratih nehajno.

— A imade li u Port-Saidu elastica, voća, igraška i liopi oprava?

— Dakako da imade, rekoh.

— Hoće li mi majka toga nakupiti kad dođem u Port Said?

— Hoće, hoće, odvrati.

Tko zna koliko vremena bi me bila napastovala sličnima pitanji, da nobijašo uočila u taj tron Bosance, koji su tada obavljali svoje obične molitve. Nalazio se gdje mo drago, Muhamedanae vrši točno svoje dužnosti prema Bogu.

Sestri se jo to klanjanju ponješto žudno činilo, zato se jo višu puta namještila tako, da sam ju morao opomenuti, da se nosimje.

U to nam se je približao neki stranac. Po obližu i ponašanju držao sam ga za Grka. Pristupiv k meni, upita me talijanskim jezikom:

da nobude slugah ni gospodarah, tiranah ni robovah. Kad nestane da-najbolji po nas nemoznog stanja, kad budu Hrvati i Sloveni Istre uživali sva ona prava i sve povlastice, koje uživaju susjedi Talijani, tada će tekari, i jedva tada zavladati u pokrajini našoj mir, rad i zadovoljstvo.

Da imade u našoj strani osoba, koje teže za nekakvom osvotom, nisamo odlučno. Mi poznamo lično skoro sve osobe naše stranke, koje se ikoliko izišu u narodnoj borbi, pa možemo svakoga uvjeriti, da nikoga od nas navodi u narodnu borbu osvota, već ono uvikano našlo, koje je ujediniilo Niomon i Talijana, a oslobodilo nedavno našu braću na Balkanu. Ako nas takove drži glasilo zemaljskog odbora za osvotnike, tada jesmo u istinu osvotnici kakove posna divna naša narodna pjesma. Osloboditi nevoljni narod izpod tudjeg gospodstva, osigurati mu pošten obstanak, to jo zništa najplemonitija zadaća svakoga osvotnika.

Jošte valja uvažiti jednu činjenicu — nastavlja L'Istria.

Nepojavljuju se u svih političkih kotarih nekoje nepravde, počinjene od gore nehaljivih agitatora vanjskih, to akoptom se pokazuju svuda neko gibanje, ono ostaje ipak jošte u sakrivotom stanju, a da se noududjuje bezobrazna prkosom po miloj volji gospodariti. To pako znači, da oblast i mog u kad hoće, jer su strasti skoro svuda jednake.

Kau što je »L'Istria« obavijestila o tobožnjih nepravdah, to se gibanju našega naroda u pojedinih, kotarih tako znademo i mi izvjetno i točno, da se nepravde događaju jedino našem narodu, a ponajviše u onih kotarih, kojimi upravljaju prijatelj poročko-pazinske gospode, to u onih hrvatskih župah, koje su izručene na milost i nemilost bezdušnim talijanskim ili karonjačkim svedonikom. Mi bismo mogli imeno-

vati one političke i sudbene kotare, obdine i župe, u kojih se počinjaju grčne nepravde biednomu našem narodu; nu to je i onako našim čitateljem dobro poznato. I nas udi gorko iskustvo, da oblasti mogu ako hoće utuđi svako narodno gibanje, ali je bezobrazno i odurno zahtijevati od tobož liberalna lista, da se takovo protuzakonito i nečovjčno postupanje takovih oblastih protegne na čitavu pokrajinu. Ondje, gdje nemogu sami zapriediti narodnog pokreta, taj posivlju na pomoć carske oblasti — kojim inače nesajnu niti za ime — da ove postupaju proti nam protuzakonito i protupravno. To je zaista vrlunac talijanske pravdnosti i liberalnosti.

No šujmo kako umuje dalje pravi liumjerac:

Taj se neradi o kakvoj povlastici, ili da koji traži za sebe veću ljubav; pošten činovnik mora biti jednak ea svimi; traži se dakle jednako postupanje i nitla drugo. No, imadu li možda svoj dio građani pazinski — od kojih plaća četvorica višu poreza nego li svi seljaci i p o p o v i ciele mjestne obdine — kako i ona trilestorijska, koja sjedi u obdinskoj palači? Cini nam se, da ovo nije uzaludno pitanje, pak hoćemo, da nam se na to odlučno odgovori.

Neznamo zbilja je li u ovom natucanju poročkog listića više farizejstva ili drzovitosti. Malo prije zahtjeva otvorenno, da se oblasti postave na talijansku stranu, da proprioće svako naše narodno gibanje, a ovdje lističavo hrljla, da oni nekože nikakve povlastice, da njim nije stalo do veće ljubavi li protokojio oblastih, već jedino do toga, da činovnici budu nepristran, jednaki ea svimi.

Pak da se niau poročki jaslari posvadiše sa zdravim razumom! Mi misle možda, da će naći čulka, koji bi ovakvom piskaranju vjervovati ho-

tio? Nevalja vam, gospode, takovo mudrovanje, jer vam više iz svakog rečka kozji papai. Kad budete vi iskrono i pošteno zahtijevali, da svaki činovnik vrši strogo i nepristrano svoje dužnosti napram svakomu, tada ćemo se naći na istom polju, jer je to naš svakidnji vapaj; no mi vam otvoreno kažemo, da vi strogih, pravodnih i nepristranah činovnika nećete, jer tražiti što takova, značilo bi kepati grab vašemu gospodarstvu, nadvladi i tiranstvu. Što takova pako nemožemo od vas očekivati snajud, da vam jo jedina tožnja i svrha; vladati i pokovati s nami pod svaku oionu i dok se god bude.

Što se tiče vaše tužaljke, da su tobož pazinski građani zastopavljeni izvanjskim obdinarom, da četvorica vaših višu poreza plaća nego li svi ostali, suobdinari i napokon — što vaš svakako najviše peče — da je pravuzela upravu propadajuće obdino trilestorijska obdinarah hrvatske narodnosti, odgovaramo vam: 1. Izborni zakon nepita nikoga, da li jo građanin ili vanjaki, već jedino, da li imade izborno pravo. Ako nisu izvanjski biraiči imali isto pravo kao i vrši građani, pak su ipak birali, bilo vam proti tomu rekurirati. 2. Većina pazinskih građana glasovala je kod izbora za porezu na obdina Pazin za našo predložnika, jer je dobro znalo, da bi ju bili vaši upravitelji upropastili, kao što su prije bili privoli priključiošna podobdino k rubu propasti. 3. Népita se, da li plaća vašo četvorica višu ili manje poreza od ostalih suobdinarah, jer kad bi vriedila vašo liberalna (!) logika, tada nobi smjli siromošniji imati drugog prava, van plaćati od svojeg siromošta poraz, davati unjesto bogatašah vojnika i robovati njim. Ako bogatiji plaćaju, zato imadu pravo izbora u I. tiehu, a k tomu sijaset svakojakih povlastica.

— Molim vas gospodine, koliko jo već stiti?

— Invidiv sat odvratih mu: tri i pol. On mi zahvali i sjedno do meko.

— Odkle ste rodom gospodine? upita me on, dakako urioh svojom talijanstinom.

— Iz Istro, odvratih.

— Iz Istre? Mi smo dakle patriote?

To me vrlo veseli

— Oprostite gospodine, odkle ste pak vi? upitah ga smješdiči so.

— Rodih se dođuše u Krfu, al od talijanskih roditelja. Talijan sam dušom i tiehom . . . odvrati mi on vatrono.

— Uzgo me za Talijana. Nasmijah se haš od ardo i rekoh mu:

— Vidite gospodine, da ste se provarili u svojom računu misleći, da smo patriote.

— Kako to? Zar

— E, jer ja niceam Talijan.

— Ta niste li malo prije rekli, da ste rodom iz Istre?

— Jest, al s toga ne aliedi, da moram biti Talijan.

— Dakle što ste?

— Hrvatli odvratih mu živahno.

On me začudjeno pogleda.

— Tako je, dođah mu mirnije.

— Vi se šalite eamnom, reče mi.

Opazih, da mi se jo timo htlo narugati, zato mu odvratih:

— Neznam što mislite time reći, al čini mi se, da vam jo Istro vrlo malo poznata.

— Kako to mislite?

— E, ako vi sudite, da su u Istri sami Talijani, moram ponoviti ono, što sam vam maliko prije kazao: oprostite gospodine, al vi Istro no poznajete, jer valja da znate, da ja mogu biti Istranin, al ujedno i Hrvat.

Ovo poslednje riječi izrekao sam nješto oštrije, to se jo moj dosadni apupnik stao izpričavati, da je čitao u talijanskim novinah i da su mu rekli njegovi zemljaci, da jo Istra talijanska.

Budote li sve vjorovali vašim liststvom, tada vas uvjeravam, da ćete kasno saznati istinu.

Jest, jest, pravo volite, naši su listovi pravo baše, al pustimo to na stranu, govorimo radje o čem drugom.

Ja sam se čudio toj nagloj promjeni, al doskora se osvjedočih, da jo naš dosadnji razgovor imao biti pripravom k razgovoru drugoga sadržaja.

— Ako se smije znati, kamo putujete? upita me taj dosadljivac.

— U Port-Said, odvratih.

— U Port-Said? Krasan li je taj gradić. Bio sam dva puta u njem.

Tako? Vi ste već dakle bili u Egiptu? upitah.

— Jesam i to pot punih godina. Zadržavao sam se najviše u Kairu i u Aleksandriji. Pred tri mjeseca dođoh u Trst sa ženom, a sad moram nstrag i ostaviti ju u Trstu, budući mi jo uzamanjalo novca. Plaao sam bratu u Aleksandriju, nek mi pripraviti što god novca, da mogu odmah nastaviti put Kaira. Što imadoh novca, ostavih ženi, a sam kranuh bez krajanca put Aleksandrijo. S toga se preporučiti još u Trstu poručniku, koji mi jo običao davati hranu ovih pet dana na vjorošuju. U Aleksandriji dođi da moj brat na parobrod i plaćati do sav trošak.

Moni se jo u istinu žudna činila tužaljka toga vatrenoga Grko-Talijana, pa očinilih biti s njim što oprezniji.

— Poručnik do jamačno održati svoju riječ, primjetih.

— Nipošto! Maliko prije podjoh k njemu i umolih ga, da mi daje oduljicu, koju bih tada pokazao dispenseru

— A on? Što vam je na to kano?

— Da on mene no pozna i zato da mi no može dati jelo na dug, budući nemoam nikoga evdje, koji bi za mene jamčio. Vidite stoga i sami, kako neugodan je moj položaj.

— Doista vrlo kritičan, odvratih.

4. Naša tridesetorica sjedi zakonito u občinskoj palači, a občinska uprava je bolja, radovitija i za občinare koristnija nego li bijahu sve prijašnje, kadno su sjedili u palači sami kapu-taši i bogataši. Ako vam nije pravo, da vlada občinom naše, zakonito izabrano zastupstvo, a vi mogućnici tražite, da se za Hrvate Istre ukine zakon, da se jih postavi izvan zakona, da njim se naprto sva bremena a uduzum sve pravice. To će bar biti pravedno i liberalno djelo, dostojno vas i vaše kulture!

DOPISI.

Iz Fontana, 2. Janara 1880. Čitao sam, g. Urodičo, broj 52. pr. god. Vašega velecenojnog lista, našo člano „Sloga“, koja no-ustrajivo svakomu u brk istinu gudi, pa i nebitno drago komu ter komu. Tako i rečen broj „N. S.“ ovrzno ne na tužno našo školsko odnošaje, a istina jo stalna, da se jo u Fontani uvolo školu na isti način, kako se to u obće srgađo, kad hoće talijanski odnarođiti našo hrvatsko pučanstvo, t. j. lađu i varkom, to ako a tim no uspiju, onda i grošnjom. Tako se dogodilo i u Fontani. Fontana jo čisto hrvatsko selo; u njoj, osim jednog talijanskog (dakle no austrijakoga) podnika, nalimdo nijedno talijansko obitlo, nego sve jsou hrvatske. Ako dođo ako kakav Talijan, to trajo kratko vrijeme, pak otido napred ostavljajuć med hrvatskim pučanstvom plod bravorja, kako se jo dogodilo i onomdo jedn sludin. O istini toga bi Vas mogao bolje izvjaštiti naš gosp. dušobrižnik — budni da to na moja kmoteka ploda nospida. A sada vratimo se na školu. Budni da ovdje njo talijansko djevo (jo onaj talijanski podnik neima porodca) tako nemože biti u Fontani govora ni o kakvoj talijanskoj školi. No to Talijanom nođo tako u želidnu, pa da se smradna osnovna izvedo, pošlo se našo nagovrat, da što do njim škola hrvatska, da oni nisu u Hrvatskoj, da kako do pisati u Porođ i Vrzar (Orsera), da tamo so Talijani, da kako do plant u Mlotke, u Taliju, nego talijanski, i kako pui svrđoje profeszija: „bez-kulturna govorodi“. Tako so jo puk dao na lipak novuvidljivo odmah splotku talijanusa i šaronjaka i dade so skloniti na podpis došnog protokola, kojim so ju uvolo u našu hrvatsku Fontanu talijansku školu. Kako smo pak sada bez uđtolja, htjelo so jo primamiti našega g. dušobrižnika, da on otvori talijansku školu, a budni da jo on odvažno odbio od sobo svaku jednu u puidnu. (Vratu čestitomu redovniku!), dođno jo obdniki redar la Vrzaru sa unulogom gosp. dušobrižniku našemu, da ili otvori talijansku, ili da prodra ključno od škole, što g. Ptašinski i uđni položijo lipa oružje i predav ključno od škole. Tako sada stojt stvar u Fontani. Modjutim so očekujo silno jedan talijanski uđtloj, koj jo ovli danna bio ovdje, da pregleda mjesto. Tako bi bila valjda talijanska komodija dovršona i utemeljena škola talijanska. Nu mi Fontanci smo počeli dobro razmišljati, kako taj korak volit, pa čemo tu lukavčinu i

Iza kratke stanke počmo on neeje-gurnim glasom:

-- Da bi mi tkegod posudio 5—6 forinti, vratio bili mu ih čim biamo pripjeli u Aleksandriju.

Uvidio sam odmah kako smjora moj suputnik.

-- Pokušajte koga umoliti, da vam posudi potrebitu svotu.

-- A koga četo, da umolim, kad nikoga ne poznam na parobrodu. Vi ste prvi s kojim sam se na „Ettoru“ razgovarao, zato oprostito mi, ako so usudijujem zamoliti vas, da mi posudite . . .

Puklo jo! tomu sam so i nadao. Zato sam ga odmah i prekinuo:

-- Ja bili vam drago volje posudio, al znajte, da sam ja djak, a valjda još nisto čuli, da djevo daju novca na posudu. U ostalom niti neznam, dali će mi dostati novca do Aleksandrije, to ču port-said po svojoj prilici brojavjiti po nj u Moret-Said.

On so uzgrizao za gornju ustnicu, al no odgovori ništa.

-- S Bogom gospodine, idem malko do krme, reće dignav se i otidje.

— Ej, sokolo moj, promašio si cilj, rekoh u sobi i sidjom sa sestrom u kabini, da štogod zalažimo.

U svojoj sobici zalažimo nešto hrane, koju uzosmo sobom u Tratu. Za napoj slušio nam malinovac.

(Nastavit će se).

sломитi, jer nećemo dopuštiti, da nam se odnarođuju našu djecu; nećemo da nam se iz daleka namido talijanski jarani; a mi i naša djeca znati čemo dođ i do Boža i još kamo, pak se zato no pustimo po-talijanci, jer nećemo staviti pod nego još domadi, nećemo okvrniti ognjišće naših otača, našo stare svadnje, milil nam jezik naš. Pa zato „porođko i vrzarako maslo“ nuka ostano u Porođu i Vrzaru, a tamošnja gospoda neka znadu, da ako jim dođada njo pošlo za rukom odnarođiti nas, da nođo ni u buduće; noka nas puato u miru i neka no šaraju medju nami, jer mi se u talijansko njihove puato nemožemo. Tako ču biti svo u redu „a političkoj oblasti biti će laglje, da udrži javni rad i mir, kojoga talijanski šaronjaki i kod nas rušo. Dapače preporučamo političkoj oblasti, da so pobrine za javno duđorodje u Fontani, pa da stano na put svomu što nije med ovim pukom sblazan, a dotopuju talijan-sko, da odpravi od kada so došli. Tim ču si nadožne oblasti stoči zahvalu svoga, dođoše namomratna ali dobrega hrvatskoga puka i pospjoshi, do njgovev obće blago-gostanja.

Oprostite, g. Urodičo, da Vas ovim uznemirujom, ali mi jo do dobra mojoga sela; a ako budu od potrebo i ako mi dopustite, javiti ču Vas se opot.*

Iz Premanture, 14. Janara 1880. Nobli so ovrđali, velecenojn g. Urodičo, na članak „A u oora la liturgia slava“ uvrđon u br. 570 tok. godina u časopisu „N. S.“, a prođoon — kako kaže urodičo — in samo Premanture, da nam njo do onola velezasluznih, na koje lažno promantureki izrod napada. Tko jo taj urođil dolja, koj tako žestoko udara na našega, svokoga štonavnja i pohvalo vredna g. župo-upravitelja, to na našega zaslužnoga uđtolja, kojjo uđvojil nije vredn od „Istrijski“ dopisnik niti da prah so obudo otaro — toga izrod-dolja i njegovu namjoro spoznali jsou od par godina silno (jer prije so jo lounjerno pokrivalo) vođ i isti vrabec promantureki, pa nobi so limdo na nj niti obratiti; al budni da jo stvar važna, a toga valja so latiti para i piškara promanturekova u kut zadržati, da mu jonošto odslatimo, to da razmišlja o tom, kako so približuje koncu njegovom rođolju u bonom u gospodarstvu (P.). — kuko on to e a u zovu — u Premanturi. A sada predjimo na samu stvar.

Pobijali dovjeka, koj so u stvari urkyno žrtvamije, kao što jo ričo „Turo u predliku“, bilo bi lato kao glavom o zid tui; nu ipak mi čemo dokazati sa podatci u ruoh, da poslovil crkveni u Premanturi jsou na svojom mjestu; pa da notvoraju niti g. župo-upravitelji, parročno Don Kriš-nik, niti li manstro Maganovich, toboko in crkvo latinski jezike; a budni da jo porođko „Istrijski“ slobodno pisati — i to strancanski — o porabi hrvatske liturgije u našoj crkvi promanturekoj, zato so na-danno, da so nođo niti nam uzkratiti, da so branimo „proti strancaroznju“ porođko „Istrijski“, no sa lažni, nego sa činjenicama i sa onim na bielom.

Dok jo živo blago uspomeno naš pokojni i veoma zaslužni kanonik-župnik pred g. Frano D'Elia, ovdjo u Premanturi bilo jo, što so tido crkvenih odnošajih, svo u podpunom rodu. Njegovo duhovno velino zasiekle su duboki duđorodni koron u ovo sasvim hrvatsko puđan-stvo (jer ovdjo o. Talijani — osim ka-kova šaronjaka — nemože biti govora), pa svi su pok. plovana sa nekakvim strapoditajom štovali i takodjer kojekakvi lounjorci, koji su kumajuć talijansko gospodi u Pulj, puhali po taju no u rog, isto gospodo puljako. Po njegovoj smrti došlo jo silno noredba, da so noima uradniti nikakvo novotarije u obrednih crkvenih i to u smislu „Okružnice pastirskoga lista gorikoga metropolitoe od 8. decembra 1887“. Ali tu okružnica nenlažo, da so starinska crkvena naša prava ukinu (čitaju ju — ako razumiješ — mudra mutikašo premantureka) nego da so novotarije u crkvenih pe-slovih nećino. Župo-upraviteljo g. Frano Krušnik, kada ido daklo po putu svojih predšastnika, onda dosljedno nećino nika-kovih novotarija; dapače mi smo imali sa g. župo-upraviteljem velikoga ustrp-ljenja, dok jo nekoliko naučio našo starinske crkvene odnošaje, a kamo li (čuj j premantureka lije l) da jo gospodin Don Frano Krušnik onaj, koj tjara iz crkvo naše „latinski“ jezik. Nu sa opakimi ljudi neda so pravo računati, pa mi predjimo na našu stvar. Jeli možda proti zakonom svete crkve ako se mi služimo u crkvi stariim povlasticami i svojim pravom? Evo što

*) Bili će nam vrlo drago. Op. Ured.

káže sabor Tridentinski: „Si quis dixit . . . linguam tantum vulgari-Missam celebrari debere . . . anathema sit.“ (Cono. Trid. Sess. XXII. can. 9.), t. j. da njo dopuščeno u pukom s am o narlađu sv. mislu čitati; a što to znači; razumije svaki svođonič; ako pak toga nemože razumiti naš naša na „razkrađu“, to je njegova krivnja i šteta.

Isto tako jsou sasvim u rodu ostale naše starinske crkvene pravice, jer su to povlastice sv. rimsko stolice, a to nam potvrđuju i sv. Otac papa Benedikt XIII. iz ređonoga aliđi:

1. Našo povlastice u crkvi, promanturekoj jsou od starine.

2. Ta prava so no suprotivo n. a r e d b a m crkvenih poglavio a, jer so povlastice sv. rimsko stolice, o čemu nam svjedohi „tradičija“, koja imado vrednost ustomna dokrata, kriepost koja so jo uvjek sačuvala u neprekidnoj porabi ih povlasticih.

3. Ti odnošaji so no suprotivo ni državi, jer no zasleoaaju u politiku, nego uzdržavaju i kriepo puk u pravoj vjeroj sv. crkve katoličke; a gdje jo prava vjera, ondjo jo, li prava i ikakova odanost napram dinastiji, o čemu so svatko može i sada ovdjedođiti, da jo Premanturi kod Pulo upravo tako, kasto što dandanaš no po-bi na letina, da upravo nosratn i prognozju i hrvatski narod u Istri i Iavan njo još najodaniji narod svomu prolamomu cesaru i kralju.

To na odgovor losajomu dopisniku (P) — a da o njemu noročemo drugo — „Istrijski“ iz Premanture. U ostalom nam jo ovdjo pripamati, da njo „liturgia slava“ usrok jadu „promanturekoga izrod-đolja“, jer ako mi imado „naša proman-tureka“ temu sl. jo sam kriv. Mogao jo tudu napred znati, da ču čestiti Proman-turek molom od sobo tjorač „talijansko področnio“. No mi, mu obriljno poručamo, da no bunl puka; da puat u miru gg. župo-upravitelja i uđtolja, velezasluznoga g. Maganovića. Na koncu pako pitamo, da odgovori, taj laži-đtloj: Joli župje i Bogu dražo vidjeti g. uđtolja u crkvi da pobožno pjoja i tako miladođ lip kršćanski ispuđ-đaju, ali da so sa „slavnim doplenkom „Istrijski“ zabavljaju . . . zanomarujuć svojo kršćansko dužnosti? Ako su koncu provod kriča narasla, pa jo od oholosti poludio, a onda noka ido u ludnici . . . Dakako on hođe silno talijanstvo („italiano“) uzdržati sobo još na „jaelhi“, nu to nečisto djelo njegovu mora prepat, a mi čemo mu u sjgodno dobu pokazati, da jono i hođemo ostatl pravil stareki Hrvati i dobri držav-čani; a naš dolja-talijan noka so slobodno ukrca na dozotaki brago, pa noka odjadri tame kamo ga eroo vido . . .

Mi pak nođamo; da so blatom bano na našo zaslužno mužove, jer drugadnje uđi ču so i tomu pakošnu djolu lioka. Oprostite nam g. urodičo, što smo imlo na dugo lili, al vragu valja jodanput slo-mit rogo. Šćoti Premanturel.

Pogled po svietu.

Trat, dno 10. Janara 1880.

Austro - Ugarska: Carévinško vieće sastaje so dno 29. t. m. Mini-starstvo nauko izradilo je osnovu za novi školski zakon, jer so sadašnjim nezadovoljaja konservativno-katoličko puđanstvo Austrije. S novom osno-vom, da so takodjer nećo nikomu zadovoljiti. Konservativoi da se tuže, kako jo u toj osnovi upliv crkve na školu veoma neznatan, a liberalcam da nije po volji, što su nekoje točke te osnovo vrlo nepovoljne za učitelj-stvo. Jedno i drugo biti će razlog, da ču vlada što više zatezati s tom osnovom, to ču težko do mala doći do razprave.

Česki sabor zatvara se u sobotu. U ovom zasjedanju razpravljalo se naj-više o gospodarstvenih pitanjih. Tako primjerice u uradjanju Vltave, o pra-vilniaku za zemeljsku banku itd. Zastupnik dr. Grégr predlagao je u jed-noj od posljednjih sjednica, da se u svih občinah sa mješovitim puđan-ством, t. j. sa českim i njemačkim, utroje pučke škole za narodnostno manjine puđanstva, ako se nadje 40 djece sposobne za školu. Tako bi bilo narodna manjine zašćićeno od većinah u mješovitih občinah.

Galiciški namjestnik grof Badeniz da so je izvadio, da ču uložiti sav svoj upliv, da izmiri Poljake sa Rusini-Drži ču obćenito, da jo dobio namjest-nik naputke iz Bača, da to svakako izvedo.

U ugarskom saboru razpravlja se još uvjek obranbeni zakon. Radikaloi opiraju so tomu zakonu jer-đo ču se istim otežčati službu jednogodišnjim dobrovoljcem, i jer da se tim zakonom neđaje ujadarskomu jeziku svo pravo, koje ga ide. Oni bi naj-radje vidili dvojezičnu vojaku t. j. njemačku i mađjarsku. Tomu zakonu, da jo ipak osigurana većina, jer ču zanj glasovati svi liberaloi, mnogo članova umjerene opozicije i Hrvati.

Regnikolarne deputacije hrvatska i mađjarska, da se neće prije sastati, dok nebude riješena u ugarskom sa-boru osnova obranbenoga zakona. Hrvatska deputacija, da se nije jošte složila u pojedinih točkah svoga pro-grama.

Srbija: Kralj Milan odlikovao je vodje pojedinih stranaka, koje su sudjelovali kod sastava novog ustava, visokimi redovi. Radikaloi, da su veoma nezadovoljni, što jo još uvjek na vladi Krističovo ministarstvo, koje da ne lani posvama odstupiti, već da ču so samo pronositi.

Crnogora: Knez Nikola odpu-tavno je sa svojom porodiom u Petro-grad. Tomu putovanju pripisuju ve-liku važnost. Neki histovisluti, da bi se carevili Nikolaj mogao ovim prigodom zaručiti sa onogorskom kneginjicom Stanom.

Bugarska: Iz Sađlje brzojavljaju, da bugarska svoda noćo da pripozna princa Koburgu bugarskim knezom, što da silno uznemiruju bugarsko vladajućo krugovo.

Rusija: Ruski listovi, pišućo o balkanskom pitanju, izvjavljaju, da raste ruski upliv u Rumunjskoj, Ugarskoj i Srbiji, a to da je najbolji dokaz, da so mora to pitanje riešiti u prilog Rusije. Ovih dana primio je naš cesar rusko vojničkoga punomoćnika u posudu audijenciju, a odlatio zaključaju, da so to dvie države sve to više približuju. Ruski punomoćnik da jo dobio cesaru Frano Josipu vrlo po-mirljivo pismo cara Aleksandra.

Italija: U Milanu sastao se je kongres mira, kod kojeg sudjeluju ponajviše Talijani i Francezi. Na tom kongresu, da ču so raditi i o tom, kako bi so što čvršće složile romanske države, napose Italija i Francezka.

Njemačka: Državni sabor sastao se jo opet. Razpraviti imado na prvom mjestu proradnu vanjskog ureda, a zatim kolonijalna pitanja. Obćenito so očekuju, da ču Bismark izreći važan govor u sadašnjem zasjedanju, i to o svuobćem europskom položaju.

Franina i Jurina

Fr. Napraj zastava slava Na boj naša kra Za Jur. (Razjiri ruke, kako da ču ga objel.) Passusset . . . Jur. Pak kakaj da mađim? Jur. Kaj nismo v Busetu, v gradu sv. Marka? No vidit, tam na plac ne-koje gospođi, katari nas mrkim okom

glodaju, tina višo radi toga, zakaj jim nismo onaki? Pogledj im ruke, usta i truh!?!
Fr. Go kapio Individui, ke noi vol distinguer ol tuo dal miol? A kako jim zvone ta slavna imena?
Jur. Sfor Bapič, Paklić, Dolčić.
Fr. Eh, vražol! Sada mi je svjetlo pred očmi. Ala daj, Jure, dajmo ih malo razveselit. Zakantajmo jim dikoj po njihovu, po našo.
Jur. Kaj onu njihovu: ham, ham, hamham, hamham!
Fr. No, onu lošu.
Jur. All neznam više.
Fr. Ti daj samo za manom. Daklo . . . složno . . .

Avanti la bandiera
Di nostra sazieta,
Truh nam dom i vera,
U raj nas to polja.

Per noi cossò, fratelli
Ognì fellittà,
Otkad su nam useli
Komun i jasia svà!
Avanti la bandiera
Di nostra sazieta,
Truh nam dom i vera,
U raj nas to polja.

Drum, drum, drum.
Poròd carì, con coraggio
Al "Pro Patria" in omaggio
Nok govoro naša uata:
Zatrìt komun, kasa pustà!

Si, por to, o patria oara
Sompro uniti totlam a gara.
Ov naš truh, ovo grilo,
To bi cìlìl svot matro.

Avanti la bandiera
Di nostra sazieta,
Truh nam dom i vera,
U raj nas to polja.
Hopli! Paklić, Dolčić!!!

Jur. Po mojo počono juje, ti si ju sadraj-
sak kanko Bog zapoveda. Glej, kako su svi tri pobrali kopita ter se zavukli u svojo koturodo.

Fr. Eh, kaj đoa, kad jim je počtonje u
truhu, a truh posvuda!
Jur. Magari da bi no.

Različite vesti.

† Josip Vlah.

Duo 11. januara ove godine preminuo je nakon kratke ali teške bolesti u rječkoj gradskoj bolnici g. Josip Vlah, izpitani građanski učitelj, vedja o. kr. pripravnica za učiteljstva u Kastrvu i obinski zastupnik. Smrti ostane ničlog pokojnika pronađeni su prošlo suboto u rodnu obšinu i sahranjeni na groblju sv. Lucioj u Kastrvu.

Josip Vlah ostario je udovu, gospođu Jelleavni, rođenu Maurel i dvoje nekako siročadi, sinčića Milovana i kćerku Danicu. Bilo mu je tek 28 godina. Žali ga mnogobrojna rodbina i A tko da ga nežali! Mladio senjaskih rodiljnih, iz županije Jukićove u obšini Kastavskoj, pokazao je bio odmah početkom naukaš hopti dar božji, veliku marljivost i dobru glavu za nauku. Tek nekoliko godinaš što je bio usposobljen za pučkoga učitelja, nije se tim zadovoljio, već volikom marljivošću i izvanrednim troškom pripravio se jo za izpit učitelja građanskih školaš i sjajno ga obastao.

Viko oblasti, videč u njega velike sposobnosti, dadešo ga na pripravnicu za učiteljstvo u Kastrvu; tu jo bio no samo valjan učitelj, nego i srjetovatelj i otac. Na učiteljskih sastanekh mudro jo razlagao kako bi bolje i koristnije bilo, kao pravi pokušani đovjek. Ali Josip Vlah bio je još nešto. Žarko njegovo rođoljublje nije nalazilo dosta mjesta u školskih sobah; "Čitaonica" i njegozo zabavo, "Bratovščina" i njezin napredak, "Gospodarska sadruga" i njezin prospojh, "Dolavška škola" i njena svrha, sve to bolja uređiva rodno mu obšino — to sve bijahu žive želje našega nezoboravnoga Josipa. Svagdje se jo vidilo plod njegovoga nastojanja, blagoslov njegovoga truda, napredak njegovo mišl.

Kad se jo nečadno obnovljalo zastupstvo obšino i na povržjo došli neki protivni nazorì glede uprave, stariji našì rođoljublì u nakani, da privrede obšini tako vratnu situ, glasovašo za Josipa Vlahu, molia i proti njegovoj volji, i tako još mladìć mozo se reći, postade napokon i zastupnikom obšino, gdje bi bez dvojbe

big vrilo svoju zadaču žestao i koristol, da ovo nemila smrt nije provarila nas i njoga.

Našomu listu bijaše neumjernim suradnikom i promicateljem, najudj, da bez dobra i neodviena glasila nemožomo napred. Njegovih podlietaka, "O u g o j u m a d o š t i" i "Hedati" do se bez dvojbe naši štiteljli, a nitko nežali više od nas, da nije mogao dići naš Josip svojo djelo svršiti, kao što je želio i nama to opotovno obećao.

Neumornomu radniku za prosvjetljenje puika, uzorkomu otou obitelji, obšnaru i učitelju, žarkomu rođoljubu hrvatskomu, neka je slava i dugotrajna uspomena među Hrvati Istre. Njegov na žalost kratki život neka bude spjalno, u koje da se ogledaju ostali učitelji po Istri.

Imenovanja u sudbonoj struci. Adjunkt kod somaljskoga suda u Trstu g. Martin Prino imenovan je kotarskim sudcom u Puli; adjunkt kod suda u Sežani g. Josip Čazafura kot. sudcom u Komnu.

Diocezanke vlasti. Duhovni pomoćnik u škadnju kraj Trsta g. Josip Komparo imenovan je šupo-upraviteljom u Opzu na njegovo mjesto dolazi g. Bruno Kratkič, koji bijaše od sada u biakupskoj pisarni. Donajamo još, da je imenovan župnikom u Dolonjoj vasì g. Petar Piklić, župnik na Vranji.

Iz Opštije pišu nam 15. t. m. Našo mještancu dobiya svakim danom svečanoj lice. Grad se i dograđuje uvijek a tuđinac dolaze ovog čudna dušdo i višo ih nego il do sada. Modju timi ljudu mnogo vliako uristiknoje čuako, poljaše mjadarsko lid. Govori se, da do doči amo i Njeg. Velikantvo Fran Josip sa caricom, prestolnasljednik, nadvojvodo Albrecht, Ljudovik Viktor i Otto. Razumijo se po sebi, da do tada i mnogo drugih tuđinaca amo navrilit to da do bit tekko nađi stan u privatnih stanovih kuno i hotelih. Poduzetnieli do graditi još, a nedo mirovatì bez dvojbe nitl donadi graditelj. Ovdje imademo ugodno vromno i so bo jimo, da do una do, mala pohoditi jugovina, jer su ljotos promjeno vromna vooma dosto.

Iz Podgratskoga kotara pišo nam prijatelj 15. t. m. Nodavno preminu u Trstu kancelar kod našoga kot. suda g. Janov Polu u znakovnoje dobi od kakvih 40 godina. Pokojnik, promda rodom Kurian, bijaše našomu narodu pravi prijatelj, a gdje mu bijaše mogudo i dobar pomoćnik. On jo vazda odludno odvažljivo one štovniko, koji su među Slavini, pak se protivno njihovu narodnim tožnjam ili so dalaoko drže svakog narodnog podunoda odbijajući u našim protivnik. Najbolji dukav o njegovoj neodvijenosti, nepristnosti i plemenitosti budl Yam to, da bijaše pokojni Polu jedinì* štovnik u Podgradu koji jo bio vjornim članom "Bratnoga društva". Eto takav jo bio Kurian a nepitajo nas kakovi su drugi štovnici tobožnji Hrvati i Slavenci, jer o naših "pol miša pol čida" nečomo nitl da govorimo. Opravnudno jo dakle naša iskrena želja: Stavitelj da podloli vjučul pokoj plemenitij dušl počtonjaka Pola.

Ugladjenost talijanske kulture. Prošlo nedelje izpitavalo se u Pčinu, klike danika javljanje, obšinaro glede jezika u pučkoh školi. U dotičnoj komisiji bili su gospoda o. kr. kot. kapetan Ivan S i m i z g. o. kr. kot. školski nadzornik prof. Ivan K o s i i još 4 sudjeljara, po narodnosti 2 Hrvata i 2 Talijana. Među ov poslođnoje brojli se i poznati Josip Braditić, alias B r a d i t i o h. Prigodom izpitavanja pokazao se jo B r a d i t i ć tako u o p r i s t o j n o j, da je o. kr. kotarski kapetan bio preiljion no samo lišiti ga časti šidueljara, nego ga jo takodjer dao odpraviti iz dvorano, gdje se jo glasovalo. Da se jo to dogodilo jednomu našem proestomu seškaku, svo bi talijansko novino bilo pune pogrdah radi našoga tobož barbarstva. Dobro, ovako de polegnao naš narod upoznati, gdje se ima tražiti ugladjenost.

Isto nedelje na veder obdržavno se jo u Pazinu ples na korist "Pro Patria". Bez dvojbe čitat čemo u novinah, kako jo sjajno i voličanestvo izpao, kako jo polazak bio sjajan i kako jo puđanstvo tamo htilo. Za Boga, valja bar da se so novinah to, "hvaloveredno" poduzešo slavi, kad se u istini malo tko za nj brine. Okladili bismo se pako, da nečomo čitati u tih raznih dopisih, da se jo okolo 8 stala posilje ponudi kod plesa slavila obiljana smutnja. Proklinjalo se, vikalo i nešto razabulo, ali neznamo što, no to de nam kazati bez dvojbe porođaka "baba" Noka so pako no

*) Je li to mogude? Op. Uredn.

misli, da je tu tuđnju prouzročio kakav naš đovjek, no takovih tamo nije bilo. Među sobom "on famillo" su se tako lepo zabavljali. Pak da se noimaju čim hvastati i Opomena onim, koji namjeravaju u Americu. Kako je poznato, odputovao je dne 25. oktobra pr. g. parobrod "Eolicea" iz Trsta za Americu sa 380 izseljenika. Ovi su sretno došli na opredjeljeno njih mjesto, no na žalost i najveću nesreću dozvali su tekar tamo. da bijahu grudo prevarenì, jer nisu mogli tumo ni živiti ni umrieli. Neorešta njim drugo nego vratiti se goll i gladni u domovinu. Dnu 14. t. m. vratilo se 227 izseljenika parobrodom "Frisio" iz Rio do Jaciro do Genova a od tuda željoznicom u Trst. Ti nesretnici pripoviedaju groznih stvarnih kako bijahu bosdušno prevarenì, sada jo većina tih nesretnika bor kuđe i kućista, bez hrano, odjele i novca tako da su voda sitrotinja nego il isti prosjaci. Koga vude dakle i tošto želja za Americom, neka dobro promisli prije nego il zapuetti rodni kraj.

Porodica kultura. Ovih dana potulio nam so naš đovjek iz Poreča sbog slodeđog dogodjaja. Jednoga jutra, malo ranije, all po biclom danu, otišao sam iz kuđe, da obavim svojo poslove. Još nisam bilo dobro ni tracao van Poreča, kada na jedanput navali na mono a ok o fak in o s a grožnjom; "doboto to daš un punjo". Taj surovi napadaj mo jo tako urudjav, da sam mogao u onom lipu pođiniti i kako što; all ipak Bog mi jo dao toliko snugo, da sam so udraždo, to odgovorilo mirno smradu: "dalo šo ti žo bon". — "E po kaša ti mo šar la dinunola ni gondarim ja" nastavi poročki junak. "Nò, odgovorim ja, — "la dinunola la go in škardola" — na kaš jo vidio poročki dnijja, da šo štu ešlom odbili, samo da obronim svojo život od kakvog babina "galantoma", siteno rep mod nugo, pa bjoži u grad, a je nastavili mirno svojo put. Poliko naš đovjek. Mi pako želimovno vudo da "bablu Marko" ovaj dogodjaj, šiviti so po svjetlom danu zabiljoži u svojo "lijet"; pa budud da jo blizu mjestu "nd bjunot"; da to poropruđi onomu, na koga to spada, tu da o. kr. žandarmerija i građanska straža boljo pazò na "poročko galantomo" — (a da nas razumi i bablu Marko); o ehu vi si introd u o u p u a forza di bjunotto" non solo un poco di moralità, ma anche un poco di quel, che si dice "pubblicità elettorale". I tako do možda bududnost izbrišat od gradieca Poreča ono zloglasno imo, koje jo odnova ušava sbog svojo "slabo javno sigurnosti". E koji facelimo punto!

Jezik u pučkih školah. Poznato jo već našomu narodu, koliko treba molbat, konjaljanje, izpitivanja i moljavanja, dok se ustrojì jedna pučka škola sa nastavim jezikom hrvatskim. Mjesto da so narodu u čim krađom vromonu otvori škola, za koju doprináša i koju potrobuje kao žadan voda, to so zatežo na svaki mogudi nađin. Mnugo jo već vromona prošlo, otkad so jo zastupstvo u Pazinu, a i sami otol obitelji izrazili, da so u gradu Pazinu otvori već jednoro hrvatska paralelna, nu još so ništa novidi. Isto zastupstvo obšino Pazin izrazilo so jo već pred više od godinu dana, da so ustrojì hrvatsko pučko školo u Gradieču i Pčinu, jer jo proti svakomu razboru, da so djecka guđu u školi talijansko jezikom, kojega norazumiju. Napokon dne 26. decembra prošlo godino bijaše komištio u Gradieču, da izpita otoc obitelji, koji imaju djeco sposobno za polazak školo, za kakav jezik da se odluče. Čnet obšinaro Gradieča i Skoro svi izjavili su so, da želo hrvatsko pučko školo. U toj školi udi so i talijanski jezik kao prodmot. Prošlo nedelje dne 13. t. m. obavio so jo isti izpit i u Pčinu. Tu su poznati šarajcađ digli nobo i zemlju, da ocrno u obilju nekogoga seljaka sve, što so hrvatskim imenom kriš. Sakupljali i istražili su noveljno seljake, da glasuju za talijansko školo. Ovakvim načinom zavoli su njekolikomu naših seljaka, koji su im išli na liepak. Nu uz svo njihovo strahovanje, ipak se jo mnogo više otaca obitelji izrazilo za hrvatsko školo, gdje će talijanski bit takodjer prodmotom.

Ovim su valja izerpiljeni svi koraci, to sada samo zlatjeljati, kad čemo dočeviti, da se upitno školo jednom ustrojì i otvoro.

Tudjem svietu čudnovati bi so prikazali naši odođaji. gdje se hrvatski pučita kavku do školo, kad so znade kakvo je narodnosti i kakvu školo potrobuje.

Je li se pita Niemen u kakovu do jeziku pučko školo? Odgovor, koji bi se na to pitanje dobio, lahko: si mogu dati štitatelj sami!

Iz Bleke pišo nam prijatelj 15. t. m. Neima tomu ni godina dana odkada se jo u grauskoj viećnici, po kavanah na ulicah, po vinitođjih vikalo i protestiralo proti

madjarskoj vladi u obdo, proti ministru Barošu naposo, jer da so krunjo naša prava i tim, što je taj ministar naprosto naredilo, da se trađilo za željoznicu imaju položiti po hivaču urmonscom trgu, da se tako ušvo Riečino sa kolodvorom spojì. Gradjanstvo jo željelo i prošilo, da so taj željozni put zastavio kod samoga mora, ali toga so dostignulo nije s jednostavnoga razloga, što toga Madjari htjeli nisu. Gradjanstvo jo mrmjalo i mrmjalo pak napokon prestalo.

Tko i malo pazi na rječko dogodjaje, mora dođi do zaključka, da je lojalnost Riečana do prokudravske braće poriođina, t. j. da se mjenja kako i dobo godina. Ili boljo radeš kako promijena mjeseca. Ovih dana n. pr. lojalitot stoji kako pun mjesec. Našo gradsko zastupstvo zabavljivo jo na željoznicu, koja prolazi svaku dobu kod samog kazališta; kolotođino nesmotaju već nikomu, a da potvrde svojo zadovoljstvo, naši "Patros Patria" podielili su čačneto gradjanstvo "groznomu" Barošu a s njim i zastupniku Černontonu, na koga so jo napadalo, da nije kadev obraniti rječka prava proti ministru. Da su za to odliku ginevaloj samo oni, koji šivju kako vlada kroji i neposredno nadgrađuje, nobi bilo ništa nobiđno, jer imadu svo sobornice i viećnice takovih čuknava, ali nepojmljivo jo kako se podlo vladaju nekoli neodviani ljudi, a namo ona tri junaka, koji su spadañi jednoro strani od prava i bili prodjednici raznih hrvatskih društva u Brodu i drugju. Dobela njim jo koža narada, kerp kuju nepodro čumon-stida. Obrak pokrio njim popiat.

Bit do dvio godine, da so jo u gradskoj viećnici, na ulicah i svuda vikalo na vladu i na ravnatelja talijansko-madjarako gimnazije, jer da on navri talijanski jezik i da jo protivio onaj zavod povovo u madjarskoga. Vlnu jo hrlilo, da bude ravnatelj i gradski zastupnik. Puđanstvo so jo tomu opvala a ravnatelj, promda uđeu đovjek, bio jo proznan u gradu. Sada, pošto jo lojalitot kao pun mjesec i budud so doznali nekoli zastupiliko, da ravnatelj tido sa šestiljo mjesto u Madjarsku, i da mu jo sada 26 godišnjicu profesoraovnje, prirodžo svodnotost i sjajan bavitok na čnet sveđara. Prisustvoovao jo i guvornor i mnogo zastupnika; tu so jo govorilo i madjarski, čomu da so jo najviše povidjhalo većino, koja norazumijo nitl boba. Naš kan didat za neodvijenot, bivši vatroni Hrvati, kako jo danas vatroni Madjar, a entra možda vatroni Kinez, govorio jo kao pravi Madjar u talijanskom jeziku. Budud da ravnatelj pozna, kako so kaže, razno izročeno jeziko, zato so jo najplajo madjarski i turski, a jedan rječki plomid, kreat Bog sam zna kakvih rodovah i pun želja, da postane gradskim zastupnikom, hotio so odlikovati tim, da potegnu na sebo obdu pozornost, to jo napio sveđaru u grčkom jeziku. Žil jočulo govoru, da njegovog grčatno njezo nitko razumijo, niti on sam, promda jo više vromona boravio u Carigradu i u Grčkoj.

Svršavam za danas priznatom tvrđnjom, da ako se i može govoriti o knjcvoj kriepostì našog slavnog zastupstva, to o njegovoj dosljednosti noima ni govora. Ali, rječki Ungaroz i dosljednosti!?

Srednje škole u Cislattanjli. Ovo godino postojè u našoj polt državo 172 gimnazije i 85 realka. Malih jo gimnazija 15, malih realka 20, malih roalnih gimnazija 9. Volički jo gimnazija 120, volički realka 60, a volički roalnih gimnazija 19. O trošku državo stoje 124 gimnazije i 64 realko, o trošku pojedinih pokravnja 9 gimnazija i 18 realka, o trošku pojedinih mjesta 20 gimnazija i 9 realka, o trošku biskupah 2 gimnazije, o trošku rodovah 12 gimnazija, o zakladah 2 gimnazije i 1 realka, a o trošku pojedinceva 5 realka.

Poduka jo u 96 gimnazija 159 realka čjomacka, na 40 gimnazija i 17 realka škoska, na 23 gimnazije i 5 realka poljska, na 4 gimnazijah i 2 realkah talijanska, na 1 gimnaziji rusinska (maloruska), na 3 gimnazijah i roalcu hrvatska, na 5 gimnazijah raznojezična. Na gimnazijah udi 55.404, a na realkah 18.545 djaak. Južno pokrajno Istra, Gorica itd. sa nadpolođimno većinom slavenskoga puđanstva, nomadu njeđno slavenske rodnajo školo, voo moraju svoju mladož odgajati u talijanskom ili njomackom jeziku.

Dopisnica uređništva.

Prijatelj u O. S. u I. Bilo bi no samo dobro već i nobiđno nužno, da so pobijljo svuda po Istri, starijadi crkovni odnošaji, koje nam u novo doba svietiki i crkovni liberali ukidaju, pak da so proti tomuprovjerskomu postupanju buduštnak na prvom mjesto što svčanjo protestiraju. Mi smo u tom smislju svoja ka-

